

trenyen sa garba que se romp es *vençis*» és una dita proverbial a Mall. (DFgra., 613a).

A la Ribagorça extrema ja apareix amb el vocalisme castellà: *benbéls* a Roda 'vencills de lligar', ja pronunciat *benséls* a la Pobra de Roda; Benasc «*bensello* --- atadura hecha de paja, para atar fajos de la misma materia», però plural *bensells*: «*porta uns bensells ta istos feixos*» (Ferraz, p. 30).

Fora del domini català, cap al Nord no es prolonga gaire l'àrea del mot. De tota manera existeix en gascò, on ja apareix en textos antics del Bearn en la forma *vensilh* (PSW), confirmada modernament per Palay, i Rohlfis el constata a l'alta vall de Bigorra (Campà) en la forma *bencilh* «branche flexible, lien de bois» (Le Gc., § 157) aran. *bensil* (Gessa, 1928, acc. catalana). Altrament l'it. *vinciglio*, el port. *vincilho* i el cast. *vencejo* pertanyen a les respectives llengües literàries. En cast. es documenta ja des de molt antic: ja en el S. XIII, en Berceo, parlant de la soga d'un que el pengem; i n'hi ha dades més seguides des de la fi del S. xv. En lloc del port. *vincilho* el galleg diu *vencelho* (Sarmiento, c. 1740) i *vencelhado* 'vinculado, estrechamente relacionado'.

L'italià *vinciglio* «legame di vinco» ja figura en el Boccaccio, *Decam.*, però dialectalment no sembla tenir una gran extensió, car el mapa 1455 de l' AIS que ens dona els noms del «legame del covone» en tot el Sud d'Itàlia, la major part de Toscana, i alguns punts disseminats del N., no presenta enlloc el mot *vinciglio* (sinó *legaccio*, *legame* etc.). Dels glossaris dialectals es treu la impressió que és un terme propi del Nord dels Apenins: Bolonya *vonzei* m. «sottil ramoscello da poter servire ai legami» (Coronedi), Bèrgamo *incéi*, Valtellina *vinseï* f. pl. «fascine fogliute» (Monti), friülà *vinseye* 'lligam, lligada', Gardena *vençai* 'vencill'. En fi a Sardenya només logud. *binchiza* «verga, vimine, vinco, vinciglio»; en Spano, però no sembla haver-n'hi més que dades modernes.

En aquestes condicions la base de la *-l-* tant pot ser *-c'l-* com *-l-*, car *-c'l-* només dona *-ch-* des de Toscana cap al Sud, i encara que en sard la *-z-* correspondria més aviat a *-l-* que a *-c'l-* s'hi assenyalen excepcions, començant en els mots només moderns. M-Lübke rebutjava la base *VINCICULUM suposant *VINCILIA, però aquest femení només correspondria a la forma del Logudoro, Friül i Valtellina, i està contradita per tots els llenguatges romànics principals; *VINCILIA seria plural d'un neutre *VINCILE, però una tal formació en llatí fóra rara i ben inversemblant, ja que tal sufix és propi dels derivats denominals i a penes es veu mai adherida a una arrel verbal. Ens atenim, doncs, a la idea de Diez, d'un *VINCICULUM format com a renovellament de VINCULUM, sota la influència de VINCIRE. Quan *c'* es canvià en *ç* i *tsi*, VINCULUM quedava isolat de VINCIRE, i la llengua vulgar restablí el lligam refent-lo com *VINCICULUM. Com que el sufix *-ICULUM* tan sovint tenia *i* com *ï*, aquest ètímon explica alhora la forma en *-ejo* o *-ell(o)* de Castella, Galícia i Ribagorça, que amb l'etimologia de M.L. restava inexplicable, com la *f* tancada del cat., port., gc., sd. i

italià (cf. cast. *conejo* i sufix *-ejo*, enfront del cat. *conill* i diminutius en *-ill*, *illa*). Veg. alguns detalls més i raonaments suplementaris en l'article VENCEJO del DCEC/DECH.

Venzim, forma del Penedès (AlcM) deguda a l'encreuament de *vencill* amb *potzim*/espotzim.

DERIV.: *Vencilló*. *Venciset*. *Vencisó*. *Vencillada*. *Es-vencillada* Aneu «esquinca en la carne». *Desvencillar* forma suspecta de calc del cast. *desvencijar*. *Revencillar*; *revencillada* «sacudida» Calaceit (DAg.) 'girada de peu', EnrValor (Castalla, 1950); «fan atres sabates retallaes per es turmells, que no-u sé com no paguen mil *revensillaes*», *Canyissaes*, 15. Benasc «*ella-da*: patinada: He donau una *rebensellada* que he pensau que me trencabe la cama», Ferraz (93); «movimiento brusco hacia atrás de la cabeza y del tronco, con que a veces protestan los niños pequeños»: «posale la man a la esquena al mosset, que puede fè una *revensellada* i escapa-se-te dels brassos»; *revensellarse* 'respingarse': «la mainada se *revenselle* a sovén» (Ballarín, *Dicc. Ben.*); «*revencillar*: revinclar, retorecer» i «*revencillada*: revinclada, contusió» (SGuarner, *Canyis* s. v.).

Venciment, V. *vèncer* *Vencis*, *vencissada*, *-isset*, *-issó*, V. *vencill* *Vençó*, *vençre*, V. *vèncer* *Vènda* (civ.), V. *vegada* *Venda*, *vendable*, V. *vendre* *Vendatge*, castellanisme intolerable per *embenat* (o si es vol *embenadura* o *embenatge*) *Vendaval*, V. *vent* *Venderia*, *vendible*, *vendició*, *vendoria*, V. *vendre*

VENDRE, del ll. VĒNDĒRE id. □ 1.ª doc.: orígens (doc. S. XII).

«Ço són clams --- de Sen Pere d'Escales --- al Bispe --- d'En B. dez Vilar --- trasc-ne un libre, que *vené* 60 sols. a'N P. Vila; e tras<c>h-ne autre, que *vené* a La Co<r>riç 20 e 5 sol --- outra açò à la onor *venuda* e 'npignorada» Alt Cardener, S. XII; «B. Od, veg<u>er del Còmite, levà de els Puçals --- P. G. de Vilafranca, per un mul e per una garnaxa que *vené*, à-n minu<s> 3000 sols.», doc. de l'Alt Confient, princ. S. XIII (PPujol, *DocVgUrg.*, 4.7ss., 7.4. «N. Sr. dix al macip jove: --- Si vols ésser perfet, *ven* tot quant às, e dóna-o als pobres --- lo filosof e aquels 2 joves-cels cresegren, --- les péres *venudes*, donaren lo preu a pobres --- per exempli d'aquells *veneren* totes quantes n'avien e --- con Sent Johan --- lur viu lur cara trista, él los fe adur péres e --- tornar en aur e --- lur dix: --- resemetz les terres les quals avetz *venudes*, cor sapiatz que-l regne del cel avetz perdut», *VidesR*, 23v1.

Partint en gran part dels tòpics bíblics de la venda de Jesús per Judes, i de la venda que féu Esaú de la seva primogenitura per un plat de llients, quedà l'ús figurat de *vendre* en el sentit de lliurar amb abandonament o engany, que hem vist p. ex. en StVicentF, supra; «Dones regir / --- / los marits paguen / --- / fins destruyt / han lo marit: / qui les defén / sa vida *ven*, / la fe y honor / e sa valor / si n'emprèn liça / se embardiça / ---»; la dita popular «tonto em creieu,